Годишњак бр.15

Удружења грађана

"Баштина и будућност - АРАНЂЕЛОВАЦ 1859"

Велика Госпојина, Аранђеловац 2016.

www.bastinaibuducnost.org

Годишњак бр. 15

Удружења грађана
"Баштина и будућност - АРАНЂЕЛОВАЦ 1859"

Велика Госпојина, Аранђеловац 2016.

Годишњак бр.15

www.bastinaibuducnost.org

Издавач:
Удружење грађана
"Баштина и будућност - АРАНЂЕЛОВАЦ 1859"

За издавача:
Љиљана Б. Бошковић

Уредник:
Иван Златковић

Фотографије:
Небојша Радовановић
Љиљана Б. Бошковић
Милан Илић

Графичка обрада:
Милан Илић

Штампа:
"Загорац" Аранђеловац

Тираж:
300 примерака

Предња корица:
Обновљени павиљон “Кназ Милош”

С А Д Р Ж А Ј :

		стр.
1.	Повеља	1
2.	Извештај о раду четрнаесте Скупштине Удружења	3
3.	Извештај о раду Управног одбора за 2015/2016. годину	5
4.	Предлог плана рада Удружења за 2016/2017. годину	8
5.	Како сачувати баштину за будућност	9
6.	Културне активности Удружења	11
7.	Обележавање Великог петка	13
8.	Традиционална научна и културна манифестација	16
9.	Научни скуп о Шумадији	18
10.	Књиге пристигле на конкурс за награду "Миле Недељковић" за 2016.	19
11.	Саопштење жирија о ужем избору за награду "Миле Недељковић"	20
12.	Програм манифестације Награда "Миле Недељковић" за 2016.	21
13.	Доктори наука - чланови Удружења	23
	Др Владимир Арсенијевић	23
	Др Слободан Лазаревић	24
14.	Деда и Србија	26
15.	Кратак дан	27
16.	Сећање на давне дане	29
17.	Сећање на боемске личности	38
	Иван Бошковић	38
18.	Фазан на букуљски начин	39
19.	Одуховљене наговести	43
20.	Један истраживачки викенд	47
21.	Почеци рукометне игре у Аранђеловцу и неки детаљи у њеном развоју	53
22.	IN MEMORIAM - Јовица Јоца Јовичић	59

29.04.2016

1928
06.01.2016

Одлуком Скупштине Удружења грађана
"БАШТИНА И БУДУЋНОСТ - АРАНЂЕЛОВАЦ 1859"
одржане 09.11. 2001. године у Аранђеловцу,
усвојена је ова:

П О В Е Љ А

којом се утврђују циљеви, задаци и правци рада и деловања Удружења. Сваки члан Удружења, својим добровољним радом, даје допринос на остварењу ових циљева и задатака:

* чување и неговање традиционалних вредности града и околине Аранђеловца,
* чување спомена на историјске вредности града,
* допринос урбаном и руралном складу уређења вароши,
* допринос архитектонском осавремењавању градитељства у складу са постојећим амбијентом града,
* допринос очувању човекове средине,
* допринос развијању свих облика културног стваралаштва,
* помоћ у развоју општих комуналних добара града и околине,
* објављивање садржаја историјских и културних тековина везаних за подручје града и околине,
* унапређење и развијање добротворног и хуманитарног рада,
* сарадња са сродним невладиним и нестраначким организацијама.

Наведени циљеви, задаци и правци рада, не смеју бити занемарени, нити изостављени. У складу са могућностима, могу бити придодавани нови задаци и проширивани нови правци рада.

Са прошлогодишње скупштине Удружења (2015)

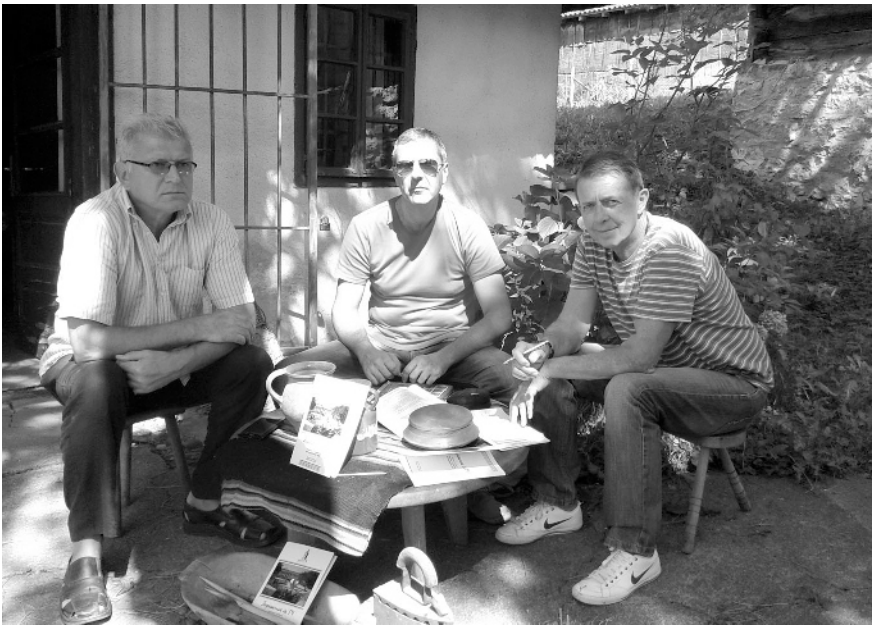

Извештај о раду четрнаесте Скупштине Удружења

У Етно дворишту, средином септембра 2015. године, одржана је четрнаеста редовна Скупштина са следећим дневним редом:

1. Избор радног председништва
2. Извештај о раду Управног одбора
3. План рада за наредну 2015/2016. годину
4. Дискусија
5. Завршна реч.

Присутна су 22 члана и пријатеља Удружења.

1. У радно председништво изабрани су: Љиљана Бошковић, Иван Златковић. Записничар је Милан Илић.

2. Извештај о раду Управног Одбора поднела је Љиљана Б. Бошковић изневши став да Удружење није радило пуним капацитетима и да се могло још понешто урадити, али да је јавност ипак активности и делатности Удружења окарактерисало значајним, што је резултирало и наградом "26. јул" Општине Аранђеловац за допринос у области културе и залагање за побољшање услова живота грађана наше општине.

3. Поводом плана рада говорило се о могућностима у вези с проналажењем нових просторија, о новим члановима, као и о традиционалним манифестацијама и новим програмима. Љиљана Бошковић је истакла да су потребни нови људи који би својим идејама побољшали квалитет рада Удружења.

4. Дискутовало се о сарадњи с другим сличним удружењима, о могућностима повезивања са установама и институцијама ван Аранђеловца, о нужности решавања проблема у вези с радним просторијама Удружења, на шта је указао Александар Милинковић. Зорица Петровић, директорка Музеја у Аранђеловцу, назначи-

ла је да спремност Музеја на сарадњу увек постоји, с обзиром на то да Етно кућа, која је била средиште Удружења, припада Музеју, и да би требало сачинити споразум којим би се Удружењу опет пружила могућност да и даље званично користи просторије Етно куће и дворишта за своје састанке и културне програме.

5. У завршној речи обратио се Иван Златковић, говорећи о предстојећој манифестацији "Миле Недељковић", позивајући све чланове и пријатеље Удружења да својим учешћем и ангажовањем допринесу квалитету рада Удружења у наредном периоду.

Иван Златковић

Извештај о раду Управног одбора за 2015/2016. годину

Састав Управног одбора је остао непромењен, а састанци су у току 2015/2016. године одржавани проређено, односно када је било потребе за доношењем одлука.

Састанци су, као и до 2014, одржавани у простору Етно куће, домаћинства Милошевић. Кућа, ни у 2015/16. није реконструисана, те и надаље постоји опасност од проламања дела крова над самим улазним вратима. Такође, простор је због нередовне употребе и слабог проветравања осетно влажан, а у зимском периоду је загревање веома отежано. Из наведеног разлога састанци УО су у зимском периоду одржавани у простору Фортуна центра.

Мора се приметити да у 2015/16. није било већег броја састанака, а и на оним малобројним није било посебног и активног учешћа чланства, с обзиром на то да се неколико чланова УО није ни одазивало на позиве на састанак. Ово би морало подстаћи преиспитивање активности чланова, као и евентуалну замену оних који нису у могућности да допринесу раду Управног одбора.

Као и претходних година у септембру 2015. додељена је награда "Миле Недељковић". Одбор за доделу награде је радио дуже време, а сама манифестација је трајала три дана. Сем етно радионица, одржан је и научни симпозијум, а трећег дана је у простору Дома омладине уприличен програм и додела награде. Награда је додељена професору Николи Павковићу из Београда .

Почетком 2016. године УО је разматрао активности за 2016. годину којима је конкурисао за доделу средстава у СО Аранђеловац. Као и претходне године, није било неких значајнијих новина у активностима, све се односило углавном на већ традиционалне програме обележавања верских празника (Бадњи дан и Велики петак), доделу награде „Миле Недељковић", издавачку делатност и организовање књижевних представљања.

Шестог јануара 2016. обележен је БАДЊИ ДАН на Старом тргу. Свештенство Врбичке цркве је благословило скуп, а посета грађана и деце је била до сада највећа. Уобичајене активности су

биле кување и послуживање топлих напитака (Иле Игњатијевић, Аца Милинковић, Миодраг М. Бошковић) уз помоћ млађих чланова и симпатизера Удружења. Новина у оквиру овог програма је била ломљење чеснице са два сребрњака, а донатори су желели да остану анонимни. Миодраг М. Бошковић је организовао ломљење чеснице. Било је импресивно гледати окретање чеснице пречника већег од једног метра, као и радост присутних и добитника сребрњака.

У договору са Центром за социјални рад, породици из Венчана (Старо село), уручена је печеница, донација Хаџи-Мила Бошковића, и торта, донација радионице за израду колача "Ванилица". Присутној деци је подељено више од 80 пакетића, богато опремљених, захваљујући многим донаторима. Сви присутни су потом послужени са изузетно богате посне трпезе. Донатори који су омогућили Удружењу да сачини овако богату трпезу су: "Фортуна центар", "Крки", "Пештан", пекара "Јовановић", ресторан "Чока". Известан број присутних гостију је изразио жељу да се идуће године укључи у донирање.

У фебруару је урађен завршни рачун Удружења.

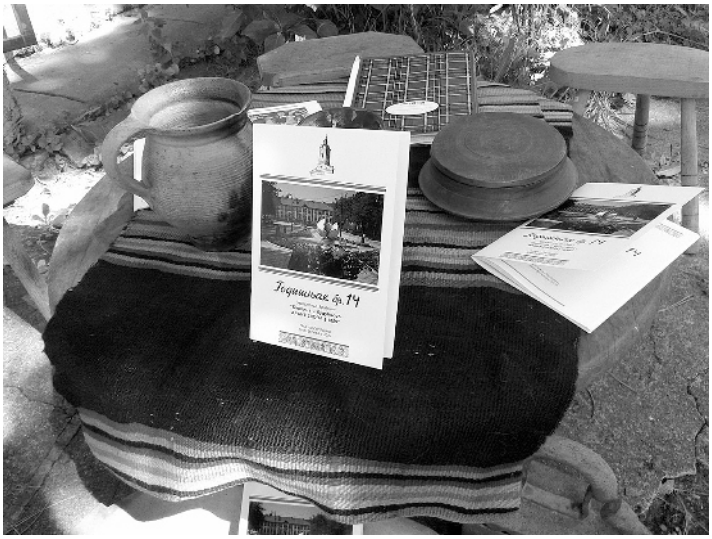

Позив за присуствовање Сретењским свечаностима је послат Завичајном удружењу "Чачак", али из објективних разлога представници Удружења нису могли узети учешће.

У априлу, на Велики петак, у сарадњи са Удружењем "Деца у срцу", одржана је манифестација осликавања ускршњих јаја. Манифестација је неколико пута најављивана преко РТВ "Сунце" и РТВ "Шумадија". Програм је одржан у Етно кући, с обзиром на то да је било изузетно хладно и влажно време тог дана. Временски услови нису онемогућили долазак великог броја деце с посебним потребама и њихових пратилаца, а што посебно радује је да се из године у годину повећава број деце из опште популације која узимају учешће у овој манифестацији. Било је уживање гледати како се деца друже, и како разлике међу њима нису препрека у томе. Свештенство Врбичке цркве је благословило скуп. У манифестацији је учествовао и Коњички клуб "Аранђеловац", те су деца имала прилику да јашу уз помоћ инструктора из клуба. Сви присутни су послужени са богате посне трпезе. На крају манифестације деци су подељени пакетићи (преко 60 пакетића) и колачи. Удружење "Деца у срцу" је пакетиће сачинило захваљујући донаторима, првенствено "Фортуна маркету", а чланови Удружења "Баштина и будућност" допунили су пакетиће слаткишима и соковима. Треба истаћи да су телевизијске станице "Шумадија" и "Сунце" с великим интересовањем пропратиле манифестацију, а осликана јаја су однета у Врбичку цркву, да се поделе на Ускрс.

У јуну, за Спасовдан, на позив Завичајног удружења "Чачак", представници Удружења "Баштина и будућност" нису могли да се одазову из објективних разлога и посете Чачак.

У 2015/16. години није било пријема нових чланова у Удружење.

Може се закључити да у претходној години, осим поменутих, није било других активности. За будући рад Удружења неопходно је утврдити програмске смернице активности, да би се рад Удружења побољшао и учинио квалитетнијим.

Љиљана Б. Бошковић

Предлог плана рада
Удружења за 2016/2017. годину

- Наставак ангажовања на пројекту “Шумадијска кривуља”;
- преиспитивање односа постојећег чланства према раду и пријем нових чланова;
- анализа рада и утврђивање смерница за даљи рад;
- обезбеђивање финансијских средстава за рад Удружења;
- обележавање значајних места и догађаја;
- сачињавање докумената о сарадњи са Народним музејом;
- одржавање манифестације Награда “Миле Недељковић“;
- одржавање традиционалних активности (”Бадњи дан”, бојење васкршњих јаја...);
- додела захвалница истакнутим члановима, спонзорима и донаторима поводом петнаесте годишњице рада Удружења.

Љиљана Б. Бошковић

Како сачувати баштину за будућност

Аранђеловац је имао ту срећу да у свом настајању и развоју, уз географски положај, има и становнике који су знали да на најбољи начин искористе оно што им је у датом историјском тренутку било на дохват руке. На овој територији нашли су се природни ресурси (ваздух, камен, вода и сл.), што је омогућило умешним житељима да створе добре услове за живот. Велики господар Милош Обреновић, у својој другој владавини, ушорио је тадашње село Врбицу поред реке Кубршнице и Балабанца, дао паре и налог да се направи црква и практично био и кум јер је наредио да се ушорени део Врбице назове Аранђеловцем, а црква која се прави буде посвећена светом Архангелу Гаврилу.

На овај се начин стварао и духовни и културни карактер вароши, па су њени житељи желели да у свему, ако је то могуће, буду међу првим паланкама у Србији. Ношени том идејом већ 1903. године формирају у селу Бањи виноградарску задругу сиромашних, али вредних и прогреса жељних сељака. Задруга је временом постала међу првима у том делу Европе.

Већ следеће 1904. године Аранђеловчани уз помоћ државе Србије пуштају у саобраћај прву пругу уског колосека Младеновац - Аранђеловац. Пруга је дала велики замајац за укупни развој целе општине и околине. Удружење "Баштина и будућност" већ више од десет година настоји да се тај јединствени капацитет у Србији сачува и искористи за друге културолошке сврхе и сврхе туризма. За део трасе од Аранђеловца до Младеновца урађен је пројекат ревитализације и као такав усвојен на Скупштини општине Аранђеловац. Ми апелујемо на Аранђеловчане и актуелну власт да се идеја и пројекат реализује и тиме поново Аранђеловац вратимо међу лидере вароши у Србији. Конкурисали смо за крак према Лазаревцу са циљем да се изради бициклистичка стаза. Новчана средства су добијена и надамо се да ћемо успети нашим Аранђеловчанима да створимо жељене услове за бављење рекреативним бициклизмом.

Желимо да преко Општине Аранђеловац и Туристичке организације апелујемо на све чиниоце у држави Србији да се ангажују, како би се и пројекат "Шумадијска кривуља" реализовао и на тај начин сачувао његов значај у историјском и културолошком смислу. Тренд у европској заједници је отварање таквих туристичких и рекреативних стаза. Морамо се сви ангажовати да се таква идеја и реализује, а Удружење "Баштина и будућност" ће и у наредном периоду, као и до сада, активно радити на томе.

Миодраг Хаџи Бошковић

Аранђеловачка станица у време Првог светског рата (1914 - 1918)

Културне активности Удружења

Удружење "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" свој рад заснива на културолошкој основи која представља бригу о духовној и материјалној култури, традицији српског народа, залажући се, истовремено, и за савремене облике уметничког и научног стваралаштва.

У току ове године Удружење је организовало прославу Бадњег дана на нашем градском тргу у доњем делу вароши. Ово традиционално окупљање сваке године привлачи све више житеља града који овакав вид дружења сматрају правом духовном светковином. Такође, и бојење васкршњих јаја већ је традиционални програм забаве и едукације за децу са посебним потребама, а у сарадњи са хуманитарном организацијом "Деца у срцу" из Аранђеловца.

Крајем септембра прошле године одржана је манифестација Награда "Миле Недељковић". Ова већ традиционална научно-културна манифестација окупила је и ове године најзначајније делатнике из области проучавања народне традиције нашег народа, као и ученике аранђеловачких школа који су учествовали у радионачарском и истраживачком раду. У оквиру манифестације одржан је и научни скуп на тему *Шумадија кроз векове*, у сарадњи с Вуковом задужбином из Београда.

У овом периоду Удружење је издало и најновији број Годишњака који представља информативно гласило о раду Удружења, али све више и зборник занимљивих текстова о традицији нашег краја.

У протеклом периоду Удружење је остварило добру сарадњу са Удружењем новинара Србије, Удружењем "Чачани", аранђеловачким установама културе, Задужбинским друштвом "Први српски устанак", Удружењем "Деца у срцу", Удружењем ликовних уметника Аранђеловца, градским школама, медијским кућама РТВ "Шумадија", ТВ "Сунце".

Показује се да је концепција за коју се залаже Удружење "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" утемељена на вредностима које наилазе на све већу потврду и интересовање, превазилазећи локалне оквире, што показује и све већи број поклоника наших програма.

Иван Златковић

Луткарска радионица "Змај"

Обележавање Великог петка

Као и низ година до сада, удружења "Деца у срцу" и "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" организовала су манифестацију осликавања ускршњих јаја у дворишту домаћинства Милошевић.

Двадесет девети април је освануо облачан и кишан. И уз бојазан организатора да такво време може значајно да омете традиционалну манифестацију осликавања ускршњих јаја, то се није десило. Двориште етно куће је било уређено и спремно да прими малишане који годинама учествују у овој прелепој манифестацији. Како није било могуће било шта радити на отвореном, то се зачас, у самој етно кући сачинио амбијент који је неопходан за успешну реализацију оваквог програма.

Корпе пуне куваних јаја, бојице, перлице, лакови, сличице и други потребни прибор, распоређен је по столовима и очекивао се долазак учесника.

Деца с посебним потребама у пратњи родитеља су почела да долазе и попуњавају места на клупама за столовима. Истовремено, деца из опште популације су пристизала такође у пратњи родитеља. Простор се пунио из минута у минут, а деца су, независно којој групацији припадају, заузимала места једна уз друге.

Свештеници Врбичке цркве Милован Ранковић Ранко и Љубиша Ђураш су благословили скуп, а сви присутни су понављали речи молитве "Оче наш".

Недуго затим, вредне ручице су се латиле посла. Јаја су почела да постају уникатна дела, настајале су слике пуне маште, с обавезним зекама, крстићима, сунцем, зеленим пољима.

Ручице умазане бојом нису умањиле задовољство стварања. Усхићеност и радост на малим лицима, близина и посвећеност креативном раду, избрисали су разлику која постоји

међу присутном децом. Све то је било на радост и уживање свих присутних, који су били у кући, под тремом, у вајату, дворишту.

По обављеном осликавању, јаја су спакована у корпе, које су однете у цркву, а потом поклањана за Ускрс.

Настављено је дружење уз игру у дворишту (влажна трава није сметала), јахани су коњи Коњичког клуба "Аранђеловац", спремљено је богато послужење за децу и одрасле. На крају дружења, свако присутно дете је добило пакетић са разноврсним садржајем, колачима и слаткишима.

Подразумева се да све наведено не би било могуће спровести да и овог пута није било добрих људи који су радом, даровима или финансијски помогли ову манифестацију, која из године у годину бива све успешнија и с великом радошћу ишчекивана.

Љиљана Б. Бошковић

Дружење у Етно дворишту на Велики петак 2016.

Традиционална научна и културна манифестација

Удружење грађана "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" утемељило је пре седам година награду "Миле Недељковић" за најбољу студију из области савремене српске фолклористике (етнологије и антропологије, етномузикологије, народне или усмене књижевности). Награда носи име једног од најзначајнијих наших етнолога, истраживача народне традиције и историје.

Жири који сваке године бира најбољу књигу из области којима се Недељковић бавио чине поштоваоци његовог дела и врсни научници: проф. др Ненад Љубинковић (председник жирија), др Бранко Златковић (заменик), Јасна Бјеладиновић-Јергић, др Јелена Јовановић, др Смиљана Ђорђевић-Белић.

Манифестација Награда "Миле Недељковић" културолошког је, научног и едукативног карактера, а прошлогодишњи програмски концепт (крајем септембра 2015) подразумевао је доделу Повеље "Миле Недељковић" за животно дело (добитник је проф. др Ненад Љубинковић), Награде "Миле Недељковић", која је уручена проф. др Николи Павковићу за књигу *Студије и огледи из правне етнологије* (издавач је Српски генеалошки центар, Београд). Свечану доделу награде оплеменио је наступ изузетне Биљане Крстић и чланова ансамбла "Бистрик"из Београда.

У оквиру прошлогодишње манифестације одржан је научни скуп под називом *Шумадија кроз векове: језик, историја, фолклор* , у сарадњи с Вуковом задужбином из Београда, на којем су учествовали најзначајнији проучаваоци овог централног дела Србије. Такође, у оквиру манифестације, представљена је и књига др Јелене Јовановић *Вокална традиција Јасенице у светлости етногенетских процеса*, у издању Музиколошког института САНУ из Београда.

Значајан сегмент манифестације представљала је и активност традиционалних фолклористичких радионица за ученике аранђеловачких основних и средњих школа. Ове радионице се односе на стицање основних знања из области изворног традицио-

налног певања (музичка радионица "Звонце" коју је водила етномузиколог Ксенија Милованчевић), затим курс етно фотографије (''Етно разгледница'', радионица Славише Живковића, познатог шумадијског уметника и наивца, етно фотографа), као и луткарска радионица "Змај", на којој су се израђивале лутке од природних и еколошких материјала (курс је водио Милош Јовичић, академски сликар). Учесници су имали прилику да у посебном амбијенту аранђеловачке Етно куће и јавно прикажу радове настале на овим радионицама.

Један од циљева ове манифестације је и утемељење Српског фолклористичког центра у Аранђеловцу, што би подстакло реализацију многих савремених културолошких идеја које се темеље на научно-популарном, компаративном, едукативном и стваралачком односу према народној традицији. Подршку за ову значајну манифестацију пружили су Општина Аранђеловац, а њену реализацију помогле градске установе културе и школе.

Иван Златковић

Представљање књиге др Јелене Јовановић

Научни скуп о Шумадији

У оквиру програма манифестације Награда "Миле Недељковић", одржан је научни скуп под називом *Шумадија кроз векове: језик, историја, фолклор* у сарадњи с Вуковом задужбином из Београда. Пре неколико година, такође, Удружење је у сарадњи с Балканолошким институтом САНУ организовало међународни научни скуп на тему *Заједничко у словенском фоклору*. На скупу о Шумадији представљене су теме из различитих области (књижевност, етнологија, етномузикологија, историја, језик). Скуп су отворили др Иван Златковић, у име Удружења, и др Бранко Златковић, као председавајући једне од сесија. Запажена су била излагања др Драшка Ређепа, проф. др Бошка Сувајџића, проф. др Љубинка Раденковића, а међу учесницима је било гостију и из Русије. Реферати изнети на овом скупу биће одштампани у посебној публикацији у оквиру издавачке делатности Вукове задужбине.

Иван Златковић

Додела награде "Миле Недељковић"

Књиге пристигле на конкурс за награду
"Миле Недељковић" за 2016. годину

(Публикације су наведене према азбучном реду презимена аутора или наслову дела)

1. Златковић, Бранко, *Мале приче о Вуку Караџићу (од 1787. до 1824)*, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2015.

2. Јовановић, Јелена, *Певачко наслеђе Срба у Горњем Банату у Румунији - сведочанства на истеку XX века*, Музиколошки институт САНУ и Савез Срба у Румунији, Београд-Темишвар, 2015.

3. Петровић, Игор, *Црква Деспота Стефана у Горовичу - кроз народне легенде, приче и предања,* Којекуде, Центар за очување културне баштине, Топола, 2015.

4. Радуловић, Немања, *Слике, формуле, једноставни облици,* Чигоја, Београд, 2015.

5. Рибић, Владимир, *Српска револуција у модерном светском систему*, Српски генеалошки центар, Београд, 2015.

6. *Савремена српска фолклористика II*, Зборник радова, Удружење фолклориста Србије, Институт за књижевност и уметност, Београд, Универзитетска библиотека "Светозар Марковић", Београд, 2015.

7. Тодоровић, Ивица (с групом аутора), *Етнологија и генетика - прелиминарна мултидисциплинарна истраживања порекла Срба и становништва Србије*, Етнографски институт САНУ, Друштво српских родословаца "Порекло", Београд, 2015.

8. Тодоровић, Ивица, *Српска тајна - експерименталана разматрања специфичних структурних и семантичких образаца од изузетног значаја у српском етнокултурном контексту*, Невен, Етнографски институт САНУ, Београд, 2015.

9. Uzelac, Vladimir, *Kriminalistički roman u socijalističkoj Jugoslaviji*, Srpski genealoški centar, Beograd, 2015.

Из саопштења жирија о ужем избору за награду "Миле Недељковић" за 2016. годину

Жири у саставу проф. др Ненад Љубинковић (председник жирија), др Бранко Златковић (заменик), Јасна Бјеладиновић-Јергић, др Јелена Јовановић, др Смиљана Ђорђевић-Белић, на последњем састанку одржаном почетком августа, сачинио је ужи избор студија које конкуришу за награду "Миле Недељковић" за најбољу књигу из савремене српске фолклористике.

У ужи избор ушле су следеће књиге (поређане по азбучном реду презимена аутора):

1. Златковић, Бранко, *Мале приче о Вуку Караџићу* (*од 1787. до 1824*), Институт за књижевност и уметност, Београд, 2015.

2. Јовановић, Јелена, *Певачко наслеђе Срба у Горњем Банату у Румунији - сведочанства на истеку XX века*, Музиколошки институт САНУ и Савез Срба у Румунији, Београд-Темишвар, 2015.

3. Радуловић, Немања, *Слике, формуле, једноставни облици*, Чигоја, Београд, 2015.

4. Рибић, Владимир, *Српска револуција у модерном светском систему*, Српски генеалошки центар, Београд, 2015.

Коначну одлуку о овогодишњем добитнику награде "Миле Недељковић" жири ће донети почетком септембра, док ће награда крајем истог месеца бити и свечано уручена у Аранђеловцу.

Иван Златковић

Програм манифестације
Награда "Миле Недељковић" за 2016. годину

Манифестација Награда "Миле Недељковић" биће одржана од 29. до 30. септембра 2016. године у Аранђеловцу. Програмски концепт ове манифестације подразумева доделу награде "Миле Недељковић", као и повеље "Миле Недељковић" за животно дело. У оквиру програма биће представљена књига др Бранка Златковића *Мале приче о Вуку Караџићу (1787-1824)* у издању Института за књижевност и уметност из Београда.

Манифестација Награда "Миле Недељковић" обухвата традиционално и фолклористичке радионице за ученике аранђеловачких основних и средњих школа. Ове радионице се односе на стицање основних знања из области изворног традиционалног певања, курс етно фотографије, луткарске радионице. Учесници ће имати прилику да у посебном амбијенту аранђеловачке Етно куће и јавно прикажу радове настале на овим радионицама.

И ове године манифестација ће имати значајну подршку Општине Аранђеловац и свих оних установа, удружења и појединаца с којима је и сам Миле Недељковић свесрдно сарађивао, оставивши за собом знаменито културно и научно дело.

П р о г р а м

Четвртак, 29. септембар

11.00: *Етно разгледница*, радионица етно фотографије за ученике аранђеловачких школа (координатор Славиша Живковић), Етно кућа, Аранђеловац

13.00: *Змај*, луткарска радионица за ученике аранђеловачких школа (координатор Ана Ђорђевић, академски сликар), Етно кућа

20.00: Представљање књиге др Бранка Златковића
Мале приче о Вуку Караџићу (1787-1824)
у издању Института за књижевност и уметност из Београда,
Дом омладине, Аранђеловац

Петак, 30. септембар

11.00: *Звонце*, музичка радионица за омладинце певачких група аранђеловачких КУД-ова, као и ученике школа (координатор етномузиколог Ксенија Милованчевић),
Етно кућа

16.00: *Огледалце* (отварање изложбе радова етно фотографије и лутака, уз учешће полазника музичке радионице Звонце),
Етно кућа

20.00: Свечана додела награде „Миле Недељковић“ за најбољу савремену српску фолклористичку књигу. Додела повеље "Миле Недељковић" за животно дело из области проучавања усмене традиције. Музички наступ *Вукасовчанки*, прослављене шумадијске женске вокалне групе,
Дом омладине

ДОКТОРИ НАУКА - ЧЛАНОВИ УДРУЖЕЊА
Кратке биографије

Др Владимир Арсенијевић

Др Владимир Арсенијевић рођен је 23.09.1948. године у Партизанима, Основну школу завршио је у Партизанима, гимназију у Аранђеловцу, а Стоматолошки факултет у Београду 1972. године.

У Медицински центар Аранђеловац запослио се 1973. године. Постдипломске студије почео 1976, а магистрирао 1979. године. Исте године почео рад на докторској тези и докторирао 1983. год. Специјализацију из области болести уста и зуба завршио 2001. год. Објавио преко 75 стручних и научних радова, организовао и водио више експерименталних пројеката из области стоматологије како на домаћем, тако и на интернационалном плану (САД, Италија, Француска).

Идејни је творац вештачке кости ADOVIT I која је рађена у сарадњи са ICN Galenika. Самостално је урадио стоматололшку студију деце и омладине Аранђеловца посвећену обољењу парадонцијума по критеријумима С30. Излагао је своје радове на више конгреса на нивоу Југославије и Светске стоматолошке организације - FDI.

Објављивао је радове у домаћим и страним часописима. Један је од пионира парадонталне хирургије код нас при чему је одређен број интервенција сам модификовао, редовно прати савремена достигнућа у области стоматологије, а сад ради на проблемима имплантације.

Био је председник СЛД - Аранђеловца, Председник скупштине општине Аранђеловац, као и посланик у Републичкој скупштини, активни је члан ловачке организације и добитник више друштвених признања.

Др Слободан Лазаревић

Др Слободан (Илија) Лазаревић, дипломирани инжењер шумарства за озелењавање насеља, рођен је 10.10.1943. године у Аранђеловцу. Основну школу и гимназију завршио је у Аранђеловцу, а школске 1962/63. године уписао је Шумарски факултет у Београду. Дипломирао је у мају 1967. године. После дипломирања, запослио се у Буковичкој бањи у Аранђеловцу и у периоду од 12 година радио на пословима руковођања производњом цвећа, украсних врста дрвећа и жбуња, а такође и подизањем и одржавањем зелених површина ширег градског подручја Аранђеловца. Почетком 1978. године изабран је за директора "Зеленила" Буковичке бање.

За асистента на предмету Цвећарство, на Одсеку за пејзажну архитектуру Шумарског факултета у Београду изабран је 1980. године. На Шумарском факултету у Београду одбранио је магистарски рад под насловом: "Дендрофлора Аранђеловца и околине" и докторску дисертацију под насловом "Утврђивање утицаја дубине садње и различитих климатско-едафских услова на морфогенезу и репродукцију луковица лала (*Tulipa x hybrida* Hort.).

Самостално или у сарадњи са другим ауторима написао је 61 рад и то: 22 научно-истраживачка, који су објављени или саопштени у домаћим или међународним часописима и скуповима; један приручник; 20 стручних и стручно-популарних чланака; 16 реализованих пројеката различитих категорија зелених површина, као и магистратуру и докторску дисертацију.

Др Слободан Лазаревић је радио на Шумарском факултету у Београду, на одсеку за пејсажну архитектуру и хортикултуру у звању доцента на предметима Цвећарство 1 и Цвећарство 2, а у последњих неколико година пред пензионисање и на Пољопривредном факултету у Земуну, где је држао наставу на предметима Цвећарство и Украсно и лековито биље.

Као истраживач, учествовао је на пројектима Републичке

заједнице за науку, односно Министарства за науку и технологију Репулике Србије који су се бавили тематикама реконструкције и одржавања зелених површина у Србији и са становишта заштите и унапређања животне средине и урбанизованих простора, затим применом и развојем нових технологија у шумарству, а првенствено у пројектима везаних за унапређење наменске производње шумског и украсног садног материјала и ревитализација и унапређење производње цвећа. Основно поље његовог истраживачког рада и интересовања било је везано за могућности примене савремених метода размножавања цветних култура и утврђивање мере за продуктивну и економичну производњу садног материјала украсних биљака, при чему је посебну пажњу поклањао луковичастим врстама.

У току 1998. и 1999. са групом сарадника са Шумарског факултета у Београду, Завода за заштиту природе Републике Србије и Института "Кирило Савић" био је ангажован на пројекту-Реконструкција, ревалоризација и заштита парка Буковичке бање у Аранђеловцу.

Слободан Лазаревић оженио се Даницом (рођ. Видосављевић) и са њом има Јелену (1971) и Илију (1973). Даница је дипломирани грађевински инжењер (у пензији), Јелена је дипломирани инжењер пејзажне архитектуре и доктор наука из области шумарства (заштита шума), а Илија је дипломирани машински инжењер.

Јелена Лазаревић

Деда и Србија

Ваљда је допринео Принцип Гаврило
За оно што је мом деди било,
Да пешке целу Србију пређе
И дође тако до туђе међе.

Бугари, с прве, с оне стране
А само малко да се стане
Заложе ватре, пије воде
Рањени стењу - "Помози роде".

И вазда даље и вазда странци
Да су нам само тврди опанци,
Чарапе суве и малко ′леба
Војска би могла стићи до неба.

Умиру многи, велика зима
И тако босе небо их прима,
Умире народ, умиру деца
Војничка нога све чешће клеца.

Кад сељак, геџа у рату гине
Државу ич то не брине,
Шајкача она много има
И то му дође нормално свима.

Планине стрме, врхови љути
И свуда, свуда Арнаути,
А војска мили ивицом леда
С њима се мучи и мој деда.

Мис′о ми једна стално се враћа
Сељак је важан док порез плаћа,
Ал' што сатреше ′нолке ђаке
Будућност и знање оде у раке.

Мува се војска, краљ је међ' њима
И као мало лакше је свима,
Ал' чуда ево, њише се вода
К'о српско жито, легло од рода.

Вранцуске лађе, заставе њине
Сад српски војник нема да брине,
И ето тако спаси се деда
Од кад се вратио, приповеда.

Имали тада ништа нисмо,
Да′ше нам плајваз и једно писмо,
Ако код куће жив је неко
Да прими вес' да сам претек'о.

Добили 'ране и обућу
И тек сам тада сањао кућу
И оне, наше шљиве кад роде,
А тамо само лимун крај воде.

И једног дана бану на врата
Јер крај је био Великог рата,
Код куће нађе сву чељад живу
И оде право да види њиву.

И одмах после Великог рата,
Лати се вредно свога заната,
Ор′о и коп′о, косио луке,
Гајио децу и унуке.

И не би велике радости на лицу
Кад доби од краља Споменицу,
Јер мајци Србији поклон су муке
Којим је спаси за унуке.

Из збирке песама ВРБИЧКА ЛЕТА, Љиљане Б. Бошковић,
песма посвећена деди Љубомиру Ж. Бошковићу (1889-1951),
носиоцу Албанске споменице.

Кратак дан

Око Никољдана дани су увек кратки. Касно свиће, а рано се смркава. У кући на падинама Венчаца, у Пајевићима, спрема се слава. Посно је за Светог Николу.

На дугачком столу, прекривеном белим чаршавом, постављени су тањири. На средини жито, колач и велика упаљена свећа.

У челу стола пун тањир јела и празна ракијска чашица за домаћина Николу! Са леве и десне стране стола три пуна тањира за синове Анђелка, Јована и Милована.

Супруга и мајка Милева Пајевић стајала је поред прозора и гледала низ снежну пртину. Чекала да однекуд наиђу бар данас када је слава. - Неће они заборавити славу, доћи ће - причала је сама са собом.

Нема их већ дуго, откако су отишли у рат оне злокобне четрнаесте. Сада је осамнаеста - ваљда ће доћи бар један од њих четворице, да каже где су она тројица. - Отац и три сина - шапутала је Милева, гледајући низ пут.

Три девојке су чекале момке и бојажљиво питале њихову мајку када ће момци доћи кући. Спремале су и мираз, ткале ћилиме да украсе кревете и зидове, кад дођу у младожењину кућу. Девојачка спрема је и даље стајала у сандуцима прекривена осушеним ораховим лишћем.

Милева угледа кроз залеђено прозорско окно једну особу како корача узбрдо и приближава се њеној кући. Уздрхта од среће и туге, помешаних осећања. - Зар се само један враћа? - упита гледајући на зидну икону Светог Николе. Стиже и човек обучен у сукнено одело. Отресе снег са обуће и уђе у кућу. Био је то Милевин брат Живко чија је кућа била испод Букуље. Полетеше јој сузе низ лице.Туга и радост. По обичају преломише славски колач ћутећи. Седоше за сто. Брат опази да су на столу поређани тањири. За Николу, синове Анђелка, Јована и Милована.

Ћутала је дуго, а онда се усуди да упита брата: - Није ни тебе било дуго, ратовао си четири и по године. Виде ли их негде?

Ћутао је и брат. Знао је да неће доћи. Остали су негде у врлетима Албаније или су освештали свету Плаву гробницу у Јонском мору, као и стотине хиљада других родољуба.

Погани век донесе још један рат - Други светски. Када се и он заврши, срећни прадеда дочека две победе и праунуке.

С пролећа, кад се расцветаше јорговани, шкрипну капија код брата Живка.

- Ко је то? - упита домаћин.

- Рева! - рече праунук, не могавши да потреви име Милеви.

У рукама је држала изаткану торбицу у разним бојама, на којој су била исписана имена: Никола, Анђелко, Јован, Милован.

- Ево, донела сам на дар твоме праунуку Милована да се сећа кад порасте, да су моја три сина и муж дали животе за ово тло што нас храни.

Прошле су деценије, цео век је прошао! Милеве и Живка више нема. Остала су само сећања. И ткана торбица на зиду на којој су исписана имена јунака, испод Венчаца. Неожењених момака, Пајевића.

Милена Проковић

Сећање на давне дане

(У помен Олгици, Васи, Драгутину и Раји Радовановићу)

Немци су нас Србе крвожедно бомбардовали тог 6. априла 1941. године, рано у недељу на сам Ускрс, не бирајући ни циљеве ни време, тек тако да нам се освете зато што нисмо хтели с њима и уз њих. Напротив, наши поуздани и милосрдни савезници Енглези и Американци су нас (ваља рећи само Србе) врло прецизно такође бомбардовали и то пред сам крај рата 1944. године, када су се Немци убрзано повлачили, а Руси већ били на границама наше земље. Силан је народ тако изгинуо, а међу њима и осамнаесторо чланова моје породице са мамине стране, када су тепих бомбе пале на кућу у Београду у Церској улици број 18.

У свом најранијем детињству, у та тешка и опасна времена, када смо били суочени са смртном опасношћу, ваљало се негде склонити и сачувати главе. Народ је бежао из Београда и скривао

се по унутрашњости тражећи склоништа од бомби тешких "летећих тврђава" наших савезника. Тако смо и ми избегли и све пешке полако-полако, бирајући мање и непроходне путеве, стигли некако до Аранђеловца.

У пролеће 1944. године ја сам имао 5 година, моја сестра Биљана, Биба 8, а мама Радмила, Рада, 33 године. Наш тата Јеремија Митровић је са своје 34 године вазда био мета ја л' четника, ја л' партизана, који су хтели да га пошто-пото мобилишу. Бивао је он тако по недељу дана мало с једнима мало с другима, али су га редовно пуштали кући, јер је јадник боловао од туберкулозе плућа и повремено му је цурио зелени гној подно десне брадавице. Он је умео то некако да натегне да гној баш обилато поцури када су вршили лекарски преглед, и одмах су га пуштали кући да умре! Нико није онда могао да наслути да ће их мој тата све надживети и доживети 102. годину!

Сместили смо се у прво време код породице Рабреновић. Госпођа Савка, међу нама звана Капетаница, била је полуудовица јер је њен муж као капетан краљевске војске био заробљен и одведен у Немачку и о њему се ништа није знало. У тој породици је било троје деце, Драган, Синиша и Љиља, која још живи у Београду у Веле Нигриновој улици. После смо се преселили у улицу Танаска Рајића број 8 код тетка Лујке и њеног сина Кете. Кету памтим по томе што ме је једном одвео на прави боксерски меч. Ми, дечица, која нисмо платили карту, седели смо по поду уз сами ринг. Код тетка Лујке нам је било добро, али се ту моја мама тешко разболела! Огребала ногу када је прескакала неку ограду и то се изметну на много лоше. Дубока, црна и трула рана никако да прође. Лечила се цеђеним црним луком, боквицом и другим травама преко пола године. Касније смо дознали да је то можда био злокобни "црни пришт" или антракс! Од тога се иначе брзо умирало, али ето, моја мама је тада "претекла".

После смо прешли у главну улицу у празну кућу Жиже Петровића, ту где је данас број 58. У броју 56 је била апотека и сећам се да је ту становао доктор Српко који је имао старог оца, кога сам једном замало на смрт уплашио када сам на њега,

играјући се, уперио прави, али празан пиштољ. Тако је то било онда, деца су се играла правим оружјем!

Ту смо остали до 26. 10. 1944. и после само недељу дана по ослобођењу Београда вратили смо се кући. Овог пута смо се делимично возили препуним путничким возом који је ишао врло полако, јер, наводно, могло је још бити заосталих мина испод пружних прагова. Били смо наивни да смо у то веровали, као да мина неће да пукне ако воз мили. Када смо дошли до нашег стана, нисмо могли ни да уђемо унутра јер се у у нашем стану налазило око тридесетак разних избеглица из центра Београда, јер су се тамо још водиле спорадичне борбе са Немцима, који нису успели да побегну преко Саве и крили се по подрумима и канализацији.

Док смо били у Аранђеловцу, скоро две године, дружили смо се, сем са овим породицама које сам навео, нарочито још и са породицама Радовановић и Симић, тј. са њиховом децом. Кућа Радовановића је била прва у главној улици са леве стране уз сам мост и обалу речице Кубршнице, која је онда лепо изгледала. Своју ћуд је та река показала када се нагло излила 1969. године и замало подавила целу "Доњу варош". Њено корито је данас регулисано, али, нажалост, изгледа врло јадно, прљаво и запуштено! Препуно је пластичних кеса, флаша и разног ђубрета.

Мада му на гробу пише "Тихомир", деда Тика је волео да га зову Тикомир. Са супругом Емилијом изроди Олгу 1923, Василија 1924, Драгутина 1926. и Радомира 1929. године. Игром случаја. Драгутина, Драгу, слабије памтим, али Олгицу, Васу и Рају јесам запамтио и то добро. Нарочито Рају који ми је по годинама био најближи и који ме је стално нешто задевао и помало другарски лемао, али кога сам највише волео и уз кога сам се заштитнички прибијао. Олгица, Васа и Драга су похађали разне школе у Београду и у неко мирно време су становали код нас. Када је кренуо рат дошли смо ми код њих, и ето тако нас у Аранђеловцу!

Као што рекох, одмах после ослобођења Београда смо се вратили кући, али рат је и даље трајао. То је било судбоносно за Олгицу и Васу. Она је на Сремском фронту прво била рањена у

главу и тако рањена и незалечена поново ишла у борбу и погинула негде око Ђакова у Славонији.

Донели су је у металном, завареном ковчегу и без отварања и провере одмах је сахрањена на арађеловачком гробљу. Васу су одвели 1944. четници и негде у Босни је нестао. На његовом споменику има само лепа слика, али гроб је празан.

У тим ратним годинама било је дана када је све изгледало нормално и мирно и лепо, просто да се зачудиш. Скупљало се понекад мање друштво и ишло се на излете у околину. Тада није било саобраћаја, аутомобила и аутобуса, него се лепо ишло пешке. Држали смо се за руке, чак и певали, понегде где је било згодно сели бисмо да се одморимо, или смо по ливадама крај пута брали пољско цвеће. Лето те 1944. године беше баш лепо. Жито је било добро родило, сељаци су вредно радили, жњели и скупљали, а то што су Немци и друге војске касније отимали, то ми деца нисмо знали и о томе нисмо бринули.

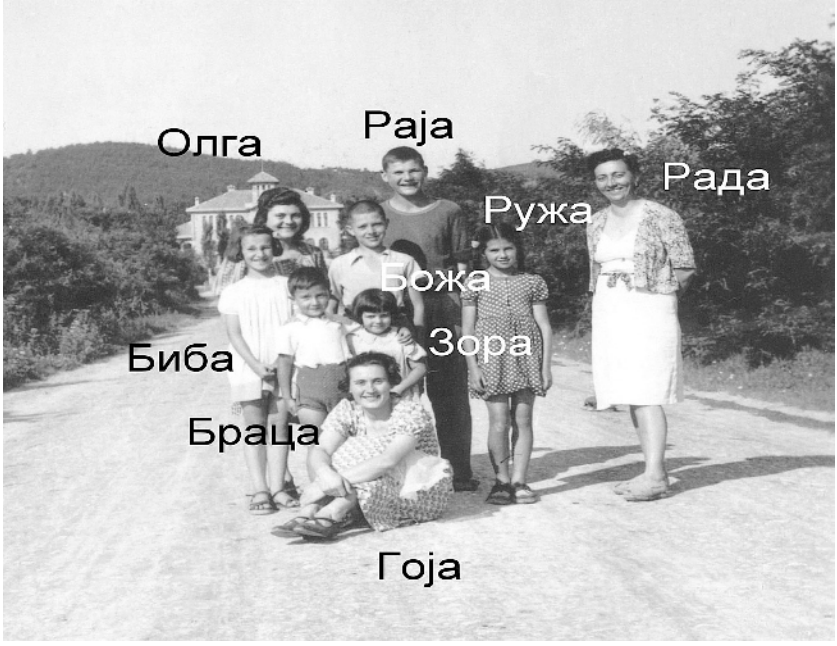

Тако смо једног топлог дана месеца августа 1944. године преко брда кренули за Орашац. Са нама је била и једна изузетна жена, необичног имена: Гвозденија, Гвозда, звана Гоја. Волела је коње, јахање и носила је јахаће панталоне, оне што се од бутина шире у страну као крме на морским чамцима. Такве панталоне су носили и прави џокеји на коњским тркама. Гвозда је била вредна и предузимљива, није знала за умор, сваком да се нађе, и сви су је волели. Још од пре рата поседовала је стари, али добар фото апарат и сликала све око себе. Онда је није мрзело да ко зна где и како развија филмове и прави слике, које је нама делила, и које ми данас имамо и захваљујући њој поседујемо сведочанства о том времену.

Радомир, Раја, био је тачно десет година старији од мене. Ја 5, а он 15. Деца, значи. Стално сам био уз њега као уз старијег брата. У том нашем дружењу било је вике и дреке, јурцања по степеницама и трескања вратима. Једном тако, пригњечише ми

врата прсте, па сам дуго плакао. Раја је знао да је крив, па ме је грлио и тешио, а ја сада, када пишем ово, не могу да задржим сузе, не због сећања на бол згњечених прстију, него због тога што се и дан-данас сећам и осећам колико ме је Раја волео и колико му је било жао. Ја сам му одмах опростио, а како и не бих, када је он био МОЈ Раја!

Нисам ни ја био тако добар. Из неке клиначке обести волео сам, да када сам веровао да ме нико не види, бацим из кујне у Кубршницу кроз отворен прозор свеже, фино јаје, тек тако да видим како се распрскава. Раја би ме понекад приметио и онда ме је јурио по кући да ме мало издевета. Није то било ништо страшно, то је било наше детињство!

Рат се развијао својим током. У граду су били Бугари, кад једно јутро освану леп дан, а Бугари напустили Аранђеловац. Ми деца се нисмо бојали и упркос родитељској забрани ишли смо тамо где су били њихови ровови и скупљали оно што су они заборавили или намерно оставили. Сећам се једног Драгана, који је био грбав и спреда и слеђа, мали и закржљао, али паметан и брз, те се он снабде ћебадима којима су Бугари покривали ивице ровова. Ја сам нашао само једну улубљену порцију (мањерку), коју сам после бацио, када сам видео Драганову ћебад. Драган се сажалио и даде ми једно ћебе, које је моја мама бацила јер је било пуно бува.

Као што рекох, рат је и даље трајао. Када су отишли Бугари, дођоше из Тополе Немци и то са једним великим тенком, оним највећим, који се звао: *Tieger*. Међутим, партизани навале и преко ноћи отераше Швабе, и одмах код цркве су на брзину организовали збор и насилну мобилизацију. Следећег јутра по Аранђеловцу се пронео глас да су се вратили четници. Богами, и они код цркве скупљају преостали народ и мобилишу. Није се знало која ће војска да осване. Ми смо становали преко пута општине, где се на првом спрату налазио балкон и ту је знала да се вије актуелна застава. По томе смо знали ко је тренутно у граду. На улицу нисмо смели, па смо се играли позади кућа где су била дворишта и баште.

Наше игре су биле сличне онима које су се одигравале у главној улици, па смо имитирали повике који су се чули ноћу:" Лево крило заламај!" Или слично.

Међутим, једне ноћи навале опет Немци и уз помоћ минобацача разруше по граду и оштете многе куће. Једна мина је пала право на кров деда Тикине куће и пробила скроз кроз плафон у дневној соби! Ишли смо да гледамо: свуда малтер и трска виси из плафона. Шут и прашина по целој кући. Намештај избушен, изгребан, кревети разбуцани, штета огромна. Срећом, те ноћи када је пала мина, у кући није било никога. Ми мали смо се уплашили, стајали смо ту као укопани, гледали у ведро, плаво небо кроз плафон, а ја од тада престадох да бацам свежа цела јаја из кујне у Кубршницу!

Ове године, 2016, први пут после 1944. дођох овамо. После 72 године!

Одсео сам у прелепом хотелу "Извор", соба 308 Б. Цео хотел је у мермеру, све чисто, све се цакли, страх ме је да се крећем да нешто не запрљам. Гледам сву ту лепоту, па помислих како би то сада изгледало да однекуд долети једно живо јаје и тресне пред рецепцијом на под! У хотелу сви пређубазни, млади, лепи, приступачни, хоће да помогну. Ја сам после многих година и разних болести још жив, али крећем се полако. Никоме то не смета. Трче и доносе ми новине, кафу, чај, додају пешкир, нуде воће, паркирају ауто и организују прање кола после једне чудне и ретке северноафричке блатњаве кише. По хотелу свуда распоређене удобне столице, предивни, огромни колачи, пребогат шведски сто! Гледам све то па се сетих давне 1944. године и нашег излета пешице до Орашца. Пре смо ишли да захватамо свежу изворску воду на "ЧЕСМИЦУ", а сада ту "аква парк" под носом. Кажу ми да преко лета дође и до 100.000 купача! Опет нешто мислим као да је 1944. година и 100.000 купача у партизанским униформама тера четнике по Букуљи! Мало се замислих, а зашто 100.000 партизана купача, зашто не 100.000 четника купача, четника оних наших старих, комита и хајдука, па онда тих 100.000 наше војске терају по Букуљи кога стигну и докле стигну, а што да не, нека терају до Косова, па и даље!

Упознао сам господина Миодрага Петровића, новинара. Видим да се зове као Чкаља, а озбиљан. Питам га за породицу Радовановић, за Радомира, за Рају. Каже ми тужно да је давно умро, али он познаје његовог сина Небојшу, набавиће ми телефонски број. Не прође много, већ сам телефоном разговарао са Небојшом. Договарамо се да се што пре нађемо, а све ми се чини да то причам са Радомиром, мојим Рајом. Грло ми се стегло, осушило, причам, једва говорим! Увече смо се нашли на тераси хотела. Старинска вечерња топлина влада около нас као оно у августу 1944. године. Гледам Небојшу, видим га и чујем, а он није Небојша, он је Раја, онај мој Раја који ме је волео, чувао и помало млатио да не бацам јаја, и тако ме васпитавао. А и он сам још дете. То вече сам се подмладио за 72 године.

Сутрадан показа ми Небојша неке старе слике, па смо онда отишли и до госпође Руже, рођене Симић 1932. године. На сликама је и њена сестра Зорица, рођена 1939. године, али нажалост умрла је 2003. Ту је и Божидар, њихов брат, рођен још давне 1930. године, који је још жив и добро се осећа. Ружа зна много и добро се сећа не само ко је на слици него кад и где је која слика усликана. Препознаје све особе из тог доба, а када ми је показала слику моје маме и моје сестре, па још и ја ту као неки патуљак, лутак, чисто у бело обучен, како сам се узбудио! Гледам маму, а она млада, здрава, лепа.

Када сам маму последњи пут видео, то је било 12. септембра 1982. године у Дубровнику. Три дана раније мама је била умрла и ја сам дошао да је видим и однесем у Београд да је сахраним. Никада нећу заборавити како ми је мама тада изгледала, хладна, жута, мирна и још увек лепа. Тако и сада, када гледам њену слику, видим да је на слици жива, а пред собом имам само слику мртве мајке, хладне, много хладне, и док сам је љубио и плакао, моје сузе су се ледиле на њеном залеђеном лицу. Да, то нећу моћи никада да заборавим. О, Боже, где си мајчице сада?

Мој долазак у Аранђеловац после 72 године је био тежак испит за моје срце и моју душу. Померио сам многе мртве, разговарао са мојим Рајом, видео Олгицу, видео Васу, Драгу... једино нисам бацио ниједно јаје у реку Кубршницу, не зато што није било јаја при руци, него зато што нема више Кубршнице, нема више оног малог Браце, а ни Олгице, ни Васе, ни Драге, а ни Раје, мога Раје.

Зато су ту нека друга деца која носе иста имена и све у помен на наше старе.

Вишеслав Ј. Митровић

СЕЋАЊЕ НА БОЕМСКЕ ЛИЧНОСТИ

Иван Бошковић

Иван Бошковић рођен је 1928. године у Аранђеловцу. Његов отац Радомир дошао је из Мисаче у Аранђеловац, бавио се трговином, а касније превозом. Иван је био је најмлађи од троје деце, интелигентан и врло несташан. Малу матуру је завршио 1943, а велику 1948. године. Одрастао је у бањском рејону, дружећи се с пријатељима и гостима Буковичке бање, а изузетно је волео друштво варошких девојака и гошћи са стране. Такође, Иван је био познат и као играч хазардних игара, посебно покера. Посматрајући његове партије, наш књижевник Данко Поповић једном приликом је рекао: "Не знам само како му срце све то издржи!"

Из поштовања према стрицу Милоју, иначе логорашу Матхаузена, Иван одлази у партизане, али стиже само до Београда. Враћа се, схвативши да то није за њега. Необичних особина и особеног карактера, није био по вољи владајуће политичке елите у Аранђеловцу. Одлази за Београд, уписује педагошку школу, одесек за историју и географију. Никада није радио као наставник, већ као коректор у београдским штампаријама. Коцком се, међутим, бавио до краја живота, оставривши позитиван салдо, што је заиста реткост. Кажу да је и сто у његовој трпезарији био прекривен зеленом чојом, увек спреман за неку од игара.

У сваком случају, Иван је био веома привржен породици, својој супрузи Оливери, родбини, родитељима, брату и сестри. После смрти сестре, преузима сву бригу о сестрићу који, из поштовања и љубави према ујаку, мења презиме и наставља живот као Бошковић. Иван је био веома активан у Друштву Аранђеловчана у Београду, у Задужбинском друштву "Први српски устанак Орашац", посебно у београдској подружници, свесрдно учествујући и у издању књиге о фамилији Бошковић.

Иван Бошковић је остао запамћен као човек изузетних манира и културног понашања, врло речит, и радо виђен у највишим друштвеним и боемским круговима.

Миодраг Хаџи Бошковић
Милоје Томић

Фазан на букуљски начин

У нека бивша, неки сада називају богата, времена Радио - Телевизије Београд, била је пракса да се екипе повлаче у неку бању, на планину или неко излетиште, како би направили пројекат за нову емисију, нови програм или новогодишњи празнични програм. Сматрало се да ће се ново програмско чедо лакше изнедрити ако су чланови екипа одвојени од породица и свакодневних проблема, и друго, радни дан није трајао 8 сати, већ како су били упућени једни на друге, и по цео дан - па се могло радити више и брже завршити посао.

Телевизија је била у повоју, а како су први кадрови дошли са радија, озбиљна екипа за нове програме није се могла замислити без асова из једне и друге куће. Једна таква екипа предвођена уредником Ђорђем Сеничарем нашла се у Буковичкој бањи, у то време међу најексклузивнијим туристичким местима у бившој нам држави. Ђорђе је био човек који је у то време правио најспектакуларније манифестације и програме на радију, који су се увек јавно снимали, а спектакла нема без бројне екипе, и пре свега, без правих асова у свом послу. Била је то стварно репрезентација мајстора забаве свих профила, неопходних у реализацији тако важног пројекта. Њих Ђорђе није бирао само по стручности, већ и по оданости добром залогају и доброј капљици. Просто човек не зна да ли су били бољи у послу или за столом.

Овако значајне госте у Буковичкој бањи дочекао је лично генерални директор Власта Павловић, који је руководио и угоститељством и извориштима минералне воде "Књаз Милош". Био је то врло успешан привредник, који је гласовиту воду, познато излетиште и лечилиште поставио на европски начин пословања, а богами започео и са пропагирањем бање и воде, што је у то социјалистичко време било потпуна новина, али и светогрђе. Сместио је Власта важне госте у тек реновирани хотел "Старо здање". И кад су се гости распаковали и раскомотили, Власта, као прави домаћин, како воле да се хвале Аранђеловчани, предложи да их води на ручак у новоотворени ресторан на Букуљи. Биће то ручак

од дивљачи, обећа директор. Наравно да су они позив прихватили без устезања и пошто су попили по виски, кренуше на Букуљу. У то време је почела вискиманија, а и могло се, цена вискија је била само дупло већа од обичне ракије или мало већа од вињака. На брду се, уз леп шумски амбијент и прелепи поглед на аранђеловачку котлину, наставило са вискијем и предјелом где су доминирали сир, кајмак и димљене кобасице од дивљег вепра. Затим се појела супа од фазана и почело са шприцерима од белог вина из Венчачке задруге, из села Бање. На крају, као круна гозбе дошао је печени фазан. Фазан је био сервиран на великом овалу, врло укусно украшен, са главом фазана са све перјем, која је наравно била испечена, како већ налажу светска кулинарска правила. Гости су били одушевљени, колико сервирањем, толико и врло укусним месом фазана. Шприцери су сами клизили, а стигло је и мезе. Аплауз се проломио кад је директор рекао да сада једу димљену печеницу срндаћа.

Дође време растанка, гости се одважише да питају, могу ли они и сутра да дођу на фазана, наравно да свој ручак сами плате. Директор се мало устезао, па на крају потврди да може, уз ограду, ако особље улови фазана. Остало је да им то он још потврди ујутру на доручку. Сутра ујутру сазнаше да их у два сата чека фазан на Букуљи. Наравно да је екипа до ручка приљежно радила. Опет је ручак био царски, једино је сада био нов келнер, мало спор и наруџбине су морали да му више пута понове. Уживање и задовољство није могло да им поквари ни то што је келнер увек од поруџбине пола заборавио да донесе.

Увече се вратио директор са пута и свратио у Старо здање да обиђе важне госте из радија. Опет похвале и опет молба да и сутра оду на ручак на Букуљу. Власта се опет нећка, опет ограда ако особље улови фазана! И сутра је ручак био одличан и опет им није сметало што их служи исти онај спори келнер.

Гозбе са фазаном се продужиле до шестог дана. Све се понављало по утврђеном сценарију. И опет је ту тај спори и несналажљиви келнер. Шок је дошао на крају кад се појавио фазан без пернате главе. Педантни Ђорђе то није могао да прогута, већ упита келнера:

- Где је глава фазана?

Келнер се снебивајући одговори:

- Усмрдела се!

Опет ће Ђорђе:

- Како се усмрдела?

- Па како да се не усмрди кад има седам дана како смо уловили тог фазана и сваки дан је лепимо на врућег петла.

Неко из друштва забезекнуто упита.

- Па шта смо то ми јели сваког дана?

- Петлове из Гараша. - Одговори искрено келнер, па настави:

- А главу смо лепили од фазана, шта смо друго могли када сте сваки дан навалили на фазана.

Шокирани гости устадоше и без плаћања рачуна одоше из ресторана. Мада је споро схватио, виде келнер да је нешто дебело забрљао, па не потражи да наплати рачун. Док су се спуштали вијугавим путем низ Букуљу, пребирали су у глави од чега су биле направљене кобасице од дивљег вепра или она печеница од срндаћа, или ...!?

Имена чланова екипе која је сласно јела фазана на "букуљски начин" мислио сам да не наводим, али штета је не поменути рецимо: Малишу Маринковића, Кићу Станковића, Стеву Маркићевића (тада још није био аранђеловачки зет), Душка Пауновића, Сашу Симоновића итд.

Фазан на букуљски начин

(Рецепт како се припрема прави фазан је истинит!)

** Млади фазан, неколико режњева меснате сланине, 50 гр. путера, главица црног лука, две шаргарепе, пола главице целера, шоља бареног грашка, шоља зелене барене бораније, чашица вињака, 200 мл. белог вина, 200 гр. младог кајмака, млевени бибер, мајчина душица, мало уља и со.*

Уређени фазан (без главе на којој је сачувано перје) се посоли, побибери и споља и изнутра, изнутра се попрска вињаком и остави у фрижидер да одстоји бар пар сати.

Припремљени фазан се на загрејаном путеру и уљу пропржи са свих страна у пригодном суду и остави са стране. На истој масноћи се пропржи очишћено и исецкано поврће: лук, шаргарепа, целер. Када поврће одмекне, посуда се уклони са шпорета, додају се грашак и боранија, поврће се измеша, размакне се, стави се фазан леђима окренут према дну посуде. Преко груди фазана се поређају режњеви сланине, све се прелије вином и стави у рерну да се пече, која је загрејана на 200 степени, уз повремено преливање сафтом који је пустило печење. Печен фазан се са поврћем сервира на загрејаном овалу и одмах прелије кајмаком.

НАПОМЕНА: Уколико је фазан старији, поред запечињања, мора се и мало продинстати, па онда редом даље како је речено.

Момчило Станић

Одуховљене наговести

(Набрајања - прилог познавању урођене народне побожности код Срба у Горњој Јасеници - Шумадија
Драгиши Витошевићу и Владети Јеротићу

Није ми намера да говорим или да пишем, већ да сведочим. Реч је наша задужбина али и проклетство.

***

Сричући азбуку скрајнуте и самородне народне посвећености увек сам се ослањао на *велике мисли малих људи,* сабране у један скромни (усмени) азбучник - а насловљен као "Речи на кантару", из којег насумице издвајам неколико руковети, тек да се нечим придружим *људима* који су (ми) са човечанским уважавањем указивали на Бога (у свим појавним облицима), као сабеседника и сатрудника оних „паметара“ и самотника, којима беше „дато“ да се ујасне у молитвеном бићу језика, тежачки интонираног у матерњој мелодији *вере* и предања, судбински уобличене у целину. Ради тога сам и запустио, забаталио, облике формалног, званичног, образовања и запутио се људима из народа који (по мишљењу *ученог* и углавном однарођеног света) "ништа не знају" трагајући за речима у којима самује *чудо* (непосредне изражајности).

***

Неко поетско биће које пребива у мени - тражи да то што имам записано у „глави“ учиним доступним (другима). Морам да ослободим ту прошлост од себе. Не постављај питања Богу (кажем), од себе тражи одговор на „све“. Не беше ли у праву Радован Кудро кад (ми) рече да је некога укорио тако што му напомену, незлобиво: "Не псујем те што не знаш, него што не учиш, ако имаш од кога..." И тако једном, забасао у варошку недођију, кад ме *вида* на аутобуској станици, где - као да смрт своју чека да наиђе, процеди, зверајући око себе: "Гледам како је знање..."

***

Свако служи Богу на неки свој начин, као и онај за сада безимени Копљарац (по Милану Б. Стевановићу Цару) којег порезник затече у кући где обедује са кућанима, па се пре првог залогаја онако смерно и прекрсти што овога изазва да га „службено“ некако укори због тога, на шта овај тек узврати, не упуштајући се ни у какву расправу: "Ја се од оног мојег говечета у штали, којег ми држава узе за порез, разликујем само по томе што умем, знам, да се прекрстим." Неки други Копљарац, млађи по годинама (Драган Прекић), у ове дане рече: "Коме је Бог створио уста, за сваком ће се наћи *комат*, залогај хлеба." Док Бранка Малишкова напомиње (Вујанкуша из Брезовца): "Шта ноћ прогута Бог не види..."

***

Тако и Миливоје Савић из Шаторње (Горње), кад оно га затекох у малом животу, рече, као да се од самоће брани: "Ти можеш мене да удариш јер си јачи, али Бога не можеш. Удариш ли мене, ударио си Бога." Тумачећи предачке "заслуге", рад којих ће свако да отпашта, које одређују судбину свачије имовине и потомства, Милоје Радошевић из Пријана вели: "По крви се све враћа, ал' има неки *правац* који то дели." А Никола Лекић (из Јеловика родом), занет над мудрим расадником усменог наслеђа, ослушкујући народ како се раколи под записом код брезовачке општине, наједном схвата, следећи логику уздржаности Милутина Јовановића да: "Мудар човек никога не учи."

***

Народ се прибојава смрти, јер по многима: "Да зна човек како је умрети никад у животу не би запевао", али јој се, у исто време, кад већ не може да је превазиђе, и *руга* многим пошалицама, не оспоравајући при том "Божју вољу" на којој се *свет* заснива. Бива да се човек и изгуби над својим одређењем, па раскорачен пред свирачима на вашаришту завапи једноставно: "Умри, Боже, да ти видим пратњу." Као да би тиме и свој удес да оправда, а смртно време да песмом и колом превазиђе. И саму земљу народ замишља као "Божји амбар", у којег при сетви "баца

семе“, своје ил' божанско. У свом преобраћању пред *усудом* сваком живом створу, а човеку поготову двоношцу, дато је да живи "докле је речено", то јест "писано", очекујући да Бог им "узме душу". Проницљиви појединци (као што је Миодраг Митровић из Липовца) и сам појам очекиване смрти доводе у сумњу чињеницом да: "Паметан живи докле одреди, а будала докле мора", док Малишко Вујановић (из Брезовца) и саму појавност смрти поједностављује реченицом: "Сви смо за чекање, и Бог душу чека."

***

Из митске прошлости прокапљује чињенично стање (по Лепосави Продановић из Блазнаве) да: Старинско је било све по Богу, а овде (данас?), ђаволји владају, у овој држави... чије "јалове празнике" народ је присиљен да обележава, слави. Али, како то својевремено напомену Милан Ћирић, аранђеловачки берберин у пензији: "Да није наде пошто би конопци били". Но и сав живот народни пословички је сажет у молитвено слово: Ко се чува, и Бог га чува...

***

У свом безбожном творенију „човек“ се понекад ставља и изнад Бога ("Господа") поводећи се за малограђанским утицајима преузетих из новокомпонованог наслеђа и *званичне* културе, будући да је „црква“ присвојила "Бога" и учинила га недоступним обичном и сиротном народу који је принуђен да свет око себе ословљава „господом“ који појмовно проистичу из потребе елите да свој друштвени статус надгради отменим својатањем Господа, потирући ону древну саживљеност *природе* и *вере*, оличену у "дружби" и светоотачком наслеђу ("Друзи моји...") прожетог племенитим „обичајима“. *Отмено* господство, неутемељено на *култури* и стварним вредностима, побожним, и родољубљу, само је израз једне бахате надмености која ће нам доћи главе. Ово тим пре што смо и у предању, забележеном у Вукасовцима, ушли у траг сродној наговести. По њојзи, у време кад је "Проклета Јерина" надвладала деспота Ђурђа Смедеревца, *српска господа* се толико осили да је "зидала Острвицу" (вулканску купу са утврђењем на

врху - на Руднику), подижући је небу у висине да „виде шта Бог вечера“, што Бога разљути те грађевину разруши, а српски народ падне у ропство.

***

Народ својим животом сведочи о временима кад је још Бог ходао по Србији, и једно такво сведочанство (у које сам спреман да поверујем) случајно ми је дошло до уста. Благодарећи Живану Вујићу *Пиперину* из Липовца имам уобличено житије Радована Ристовића из којег издвајам једну наговест. Будући радан и уметан, Радован је препокривао кућу Милоја Вунарике, и тако занет послом разабра да Милоје ни због чега, и за свашта „псује Бога па именту је“, што га разљути те сиђе са грађевине и рече Милоју: "Брале, како можеш да псујеш нешто што никад видео ниси. Ено ти оно жуто куче за сламом, њега видиш, па њега псуј... Знао је Бог да ће се родити будала попут тебе, па нам зато није ни своје име оставио, да га у молитви помињемо него га неки зову Бог, неки Алах, неки Буда..."

***

Сводећи на крају ову писанију, не могадох да и појам *последњег времена* изоставим, чију актуелност и данашњи нараштај има да искуси. Ценећи казивања Милована Марковића из Горње Трешњевице у нека давнашња времена, смутна, затекоше се у овдашњем вилајету два лутајућа калуђера, приспела однекле, која се, у знак „протеста Богу“ што дозвољава (допушта) свако зло према Србима, жива закопају са све "књигама" и молитвеним сасудама које су носили са собом... Овоме већ никакав коментар не приличи.

Владета Коларевић

Један истраживачки викенд

Било је то 30. јануара 2016. године, односно 3 дана по Светом Сави. После магловитог и прохладног јутра, мало пре 9 часова, указало се сунце и убрзо рашчистило маглу у долини. Без дашка ветра, температура ваздуха почела је осетно да расте и све је указивало на леп и пријатан суботњи дан, необичан за ово доба године.

Нас четворица, чланови новоформираног удружења истраживача "Трагови" Аранђеловац, кренули смо на први истраживачки задатак у новој години. Организатори ове значајне акције били су: Вукоман - Бата Милетић и Владан - Влада Миливојевић, кустос музеја у Аранђеловцу. Ова два врсна истраживача већ дуже време се баве овим послом и зато су постали познати већем броју људи из ближе и даље околине Аранђеловца. Мене су позвали да им се придружим, што сам прихватио са задовољством. Бата је повео са собом и најмлађег члана нашег удружења свога унука Страхињу Лазаревића.

Полазак из Аранђеловца уследио је око 9 часова. Место састанка било је у доњем делу града, код врбичке месне канцеларије. Одлучено је да посетимо неке археолошке локалитете десно од магистралног пута М23 Београд - Младеновац - Топола - Крагујевац. То је широко подручје од неколико села, археолошки недовољно истражено. Наш задатак састојао се у разговору са што већим бројем људи на овом простору, који би нам могли дати више информација о археолошким локалитетима у њиховом окружењу. Ми бисмо затим све те локалитете посетили и сачинили белешку о томе, након чега бисмо обавестили надређене институције из ове области о нашим истраживањима и сазнањима.

Дакле, крећемо право крћевачким путем. Уживајући у удобној вожњи, новопресвученим асфалтним путем низ село Бању и Крћевац, нисмо ни приметили кад стигосмо до кружне окретнице

за Тополу и Београд. Овде окретосмо лево за Белосавце и после краће вожње стигосмо на следећу раскрсницу, где поново скренусмо десно за Загорицу. Непосредно испред нове ливнице у долини Кубршнице сусрећемо Љубишу Ђукића, власника ове фирме, и одмах започесмо разговор куда смо пошли и шта нам је све потребно. Господин Ђукић нам је пружио доста информација о локалитету око ливнице и на имању које поседује на овом подручју. Такође је обећао да ће нам пружити сваку помоћ у истраживању, када се за то укажу бољи временски услови.

Прелазимо мост на Кубршници и одмах на првом скретању лево настављамо према кући Радослава Андрића, познатијег по надимку "Чвока".

За овог човека чули смо да нам може помоћи у вези с откривањем нових археолошких локалитета за која други људи мање знају. Стижемо пред капију куће, али од домаћице сазнајемо да је Чвока отишао са ловцима у хајку на лисице. Враћамо се назад необављена посла и на магистралном путу скрећемо десно према центру Белосаваца.

Следећа планирана посета у центру Белосаваца је стара кућа попа Светозара Ивошевића. Бата је већ раније истраживао грађу у вези с овом значајном личношћу српске историје. Он наводи да је у кући, својевремено, видео како виси на зиду велика урамљена слика студената Богословског факултета у Београду снимљена 1903. године. У средини слике, каже Бата, налази се Владика Николај Велимировић, а поред њега Светозар Ивошевић. Била је тада у кући свечана, народна ношња Светозареве супруге, проткана златним нитима, разним везом и другим детаљима какви се у садашње време ретко виђају. Занимљиво је нагласити да је попадија била сестра Јеремије Исаковића, познатог свештеника у селу Бањи. Поменимо и то да је свештеник Исаковић био школски друг Милана Недића, председника владе Краљевине Југославије, чак су и седели у истој клупи.

Ћерка попа Светозара Ивошевића Љубица удата је за Георгија Димитрова, секретара комунистичке партије Бугарске и

секретара коминтерне у време Стаљина. Ова брачна веза учинила је да Димитров, као високи функционер комитерне, буде нека врста "кишобрана" или заштитника политичких интереса наше земље. У појединим политичким ситуацијама обавештавао је Тита о Стаљиновим плановима према КП Југославије.

Наша намера је била да изложене предмете у кући снимимо и касније објавимо, али све је испало узалуд. Кућа је у међувремену, од Батине последње посете, два пута препродавана и више се не зна чије је власништво. Зарасла у коров, оронула и склона паду, суморно делује у ове зимске јануарске дане.

Настављамо даље док време неумитно пролази. До краја дана морамо посетити још доста места. Долазимо до куће Живомира - Жике Михаиловића, познатијег као Жика Глуви. Бата је својевремено већ разговарао с њим и каже да он одлично познаје поједине локалитете у овом селу који су обиловали археолошком грађом. Међутим, када смо се састали, схватили смо да Жика веома слабо чује. О неком конструктивном разговору није било ни помена. На крају, оставили смо Жики топографску карту да на њој обележи локације које познаје, па ћемо следећи пут доћи по карту.

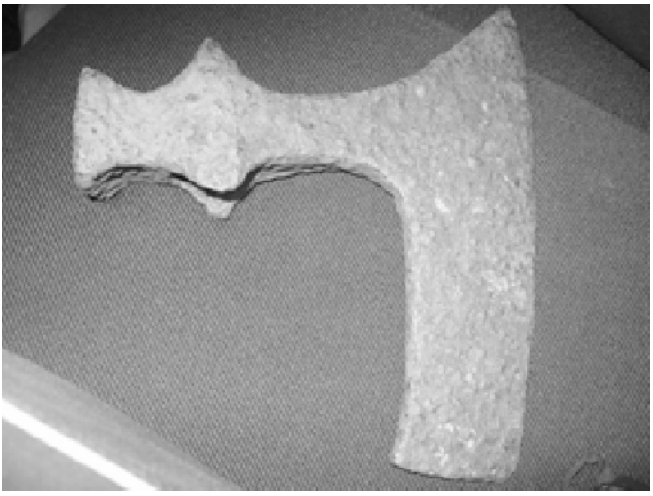

Последња кућа у Белосавцима, коју смо одлучили да посетимо, била је кућа Марка Мијовића. Овај млади човек је на имању своје фамилије проналазио разне предмете из давне прошлости. Један такав предмет поклонио је нашем музеју у Аранђеловцу. Била је то секира, вероватно, из римског доба. Влада се у име установе најтоплије захвалио дародавцу. Мени лично, такође, поклонио је један римски новчић из трећег века. У разговору са Марковом супругом Слађом, директором школе у Белосавцима, добили смо обећање да можемо у њиховој школи формирати секцију младих истраживача.

Видно задовољни, на поласку се срдачно поздрављамо са љубазним домаћинима и неуморно настављамо даље путовање.

Из Белосаваца прелазимо у суседно село Маскар. Идемо право кући старом Батином и Владином знанцу Десимиру Николићу Деску. Љубазан и предусретљив Деско нас сачека у дворишту испред своје куће и позва да уђемо. Леп и топао дан омогућио нам је да седимо на тераси и разговарамо. Деско нам је показао један оловни тег из римског доба, пронађен на његовом имању. Одмах смо предмет фотографисали, снимили димензије и измерили тежину. Кухињска вага показала је да има тежину од 1,720 кг. Деско нам је хтео показати Карађорђеву оковану дрвену касу и још неке предмете, али смо то оставили за следећи пут.

На падини подно Десимирове куће посетили смо локалитет "Црквине", вероватно из раног средњег века, а можда и раније. То је блага падина изнад мањег потока, очигледно родна њива окренута према југу. Из дубоко узоране црнице свуда су расуте људске кости. То је доказ да се ту некада налазило гробље па се цео потес назива "Црквине". Сазнајемо и то да се нешто даље од овог места налази још један археолошки простор звани "Скендеровац". На ово место нисмо могли услед узораних њива и великог блата, па смо оставили за следећи пут.

Изглед "Црквина" са свим тим изораним људским костима, које се беласају у плодној црници, обасјане јануарским сунцем, деловао је сабласно и тужно. Питамо се да ли је толико било неопходно да се овај тако значајан простор српске историје преоре и, на тај начин, уништи и последњи доказ постојања једног времена, људи и догађаја, и све то препусти забораву?

Напуштамо овај суморни предео и журно одлазимо да посетимо стару цркву на локацији "Трстена" у крајњем делу Јагњила. Након краће вожње сеоским сокацима, коначно стижемо на прекрасни раван простор са столетним храстовима и једнобродном црквом у средини тог простора. Зидана од камена пешчара око 1841. године, прошарана гранитом, суверено одолева зубу времена. Према ранијим сазнањима, стубови на улазним вратима су донесени из "Црквина" у Маскару, од некада порушене светиње. Ова богомоља својим изгледом очарава сваког придошлог верника и путника намерника. С бунаром, свећарницом и издвојеним звоником, с лепо уређеном прилазном стазом, делује прекрасно. У порти су гробови свештеника, од оних из давних времена до гробова новијег датума. Ту је гроб и извесног Баџака, вероватно рођака познатог трговца Јанка Баџака. Након фотографисања журимо да се на време вратимо кући.

Од центра Белосаваца враћамо се краћим путем преко Копљара. Успут пролазимо поред потеса званог "Капетанове њиве", простор од око 50 хектара. Тврди се да су и ту проналажени разни предмети из неолита. У близини је "Џевер", још један препознатљив локалитет из римског доба који треба шире истражити.

После овог локалитета улазимо у копљарски атар и након пар стотина метара препознајемо, близу пута са леве стране, надгробни спомен Каратолу, учеснику Првог српског устанка. Зарастао у коров и оструgу неће још дуго бити видљив.

Коначно стижемо на Бањковицу код бензинске пумпе. Спуштајући се према граду посматрамо Васиљевића ливаде подно Венчаца у близини Дворина. Бата располаже извесним подацима да је можда баш у тим ливадама некада била кућа Павла Бакића. Ово је уједно и наша следећа локација коју ћемо истраживати.

Александар - Аца Милинковић

Почеци рукометне игре у Аранђеловцу и неки детаљи у њеном развоју

Према новинским записима из 1932. г. у оквиру Духовских празника,уприличени су фудбалски сусрети аранђеловачког СК "Обилића" са гостујућим београдским екипама на чувеном “вашаришту” (сада је то још “чувенији” трг *Загуана*). У оквиру сусрета фудбалских клубова, у предигри су наступиле девојачке “хазенске”(рукометне) екипе, клубова ХАКОАХ и Чукарички (5:0) из Београда, са циљем да се пред фудбалском публиком популарише једна, до тада, непозната грана спорта.

Много година касније (1957/58) нешто слично су покушали да прикажу аранђеловачки студенти и ђаци предвођени свршеним наставником фискултурне школе у Земуну, Зораном Богдановићем, такође као предигру утакмици локалне Шумадије. Киша и влажан терен, неодговарајућа обућа, као и недовољна умешност у игри, оставила је публику равнодушном, увеселављавајући је због клизања и падања играча по терену.

Тих година су поменути Богдановић, Милан Милисављевић и Света Јанковић, као фискултурни педагози, са доста успеха припремали дечаке и девојчице у осмогодишњој школи и за овакво спортско надметање.

Уз фанатично навијање ђака, за своје нове рукометашке љубимце, игране су утакмице на шљакастој подлози рукометног терена поред зграде *Соколане*, или по новом називу ДТВ "Партизана". Ти нови љубимци из завршних разреда осмогодишње школе (VII и VIII), били су млади и даровити рукометаши из Дома за збрињавање деце и омладине у згради тзв. *Поштанске штедионице* на "Отвореном пољу", који су пристигли из банатског града Зрењанина, где су већ били обучавани у овом спорту. То су: Леонов Андрија, Палинкаш Ференц, Вречић Калман, Хајнрих Тони, Кикановић Ратко, Малек Андрија и др. Остали "домци" су им били највећа подршка у навијању. Нераздвојни чланови рукометних састава су били Нешић Владица, Вуковић Велибор Зеља, Поповић

Ратомир Пуда, Јовановић Првослав, Дукић Зоран,Толић Душан, Бошковић Танасије Таса, Ломић Душан Лома, Петровић Јован, Милетић Мирослав Мирче, Радисављевић Радослав Зајко, Радивојевић Радослав Ропоња, Јефтић Слободан Карамела, Момчиловић Златан Шаја, Ајдиновић Душан, Добросављевић Милутин Чиба, Ризнић Славко…

Сваке године су млађе генерације замењивале оне који су због наставка школовања одлазили у средње школе. Ривалство у томе ко је бољи се посебно испољавало када су због великог броја ђака школе подељене на две, "Светолик Ранковић" и "Милан Илић Чича", што је важило и за међусобне сусрете гимназије, индустријске и нешто касније основане, економске школе. На следеће две фотографије забележен је сусрет рукометних екипа гимназије (бели шортсеви) и економске школе из априла 1966. године.

С лева на десно су Вукојчић Милорад,Теофановић Душан, (Ђорђевић) Лазар (из села Бање), Ајдиновић Душан, Гавриловић Драгослав, Новаковић Жарко, Радовановић Томислав, Добросављевић Милутин и Вукић Гојко

С лева су Ђорђевић Лазар,у скок-шуту, Теофановић Душан, испред кога су Карић Ђорђе, Станковић Живадин, пивот Јоксић Војин (заклоњен), Симићевић Милинко, Тома Радовановић из Ваљева, а сасвим десно је Бранко Карић (из фото архива Душана Теофановића)

У лето 1960. године Аранђеловац је био домаћин међурепубличком такмичењу градова, са тромеђе Србије, Босне и Црне Горе.Тениско игралиште у парку је, уз одређене измене, припремљено за сусрете рукометаша. Рукометна селекција Аранђеловца је ипак имала подређену улогу у сусретима са много озбиљнијим екипама из Пријепоља, Прибоја на Лиму, а нарочито сјајним саставом из Пљеваља, чији су играчи (Смајо Ченгић, Топаловић, Бојаџић, Бида и др.) били са врхунским прволигашким искуством и практично одржали предавање о начину како треба играти ову игру. Публика је била одушевљена умећем, динамиком игре и великим бројем постигнутих голова током ових сусрета.

Локални рукометашки ентузијасти предвођени Зораном Богдановићем, Бранком Ивановићем, Бошком Надошаном, затим нешто млађим Ломићем, Дукићем, В. Ризнићем, Г. Милојевићем, Радивојевићем, Радисављевићем и другима, нису одмах могли своју оданост рукомету да каналишу кроз формирање локалног клуба, па су свој таленат и стицање искуства употпуњавали играјући по околним местима, која су имала такмичарске рукометне екипе. Искуства са тих терена и наступа добро ће доћи када се у периоду од 1965. до 1966. године обезбеде какви-такви услови у предузећу "Шамот", чије ће име носити први рукометни клуб у Аранђеловцу.

На следећим фотографијама забележен је сусрет селекције аранђеловачких рукометаша са тимом "Колубаре" из Лазаревца. За Аранђеловчане су наступали: Радивојевић Радослав и нешто млађи Чоловић из Бање.

Одбрана Аранђеловчана: Ивановић, Латиновић, Ломић, Богдановић и са подигнутим рукама Милетић у зони испред свог голмана Бошка Надошана

С лева на десно у белој опреми су горе: Милетић Мирослав, голман Надошан Бошко, Радисављевић Радослав Зајко, Ивановић Бранко Бања, Богдановић Зоран и Латиновић; доњи ред: (с лева) голман Милосављевић Драган Шане, Белошевац Слободан Лоле, играч из села Бање, Дукић Зоран, голман Ризнић Војислав и Ломић Душан; сасвим лево у публици су познати шахиста Миодраг Ћосовић и Душан Ајдиновић, који прате почетак меча.

Успешно изведен седмерац "Колубаре" посматрају играч "Колубаре" са бр.10, Милетић Мирче и судија Крга (повремено рукометни голман)

Може се рећи да је овај сусрет био провера могућности будућих аранђеловачких рукометних такмичара у редовном циклусу игара. Од пуких ентузијаста, врло брзо ће се формирати јак такмичарски колектив,чији ће се таленат показати и против екипа са много дужим играчким и клупским стажом. У прикупљању података за овај чланак, коришћени су разни доступни извори, а посебан значај су дали учесници догађаја о којима је реч: Душан Ломић, Мирослав Милетић, Димитрије Р. Јовановић и Душан Ајдиновић, на чему им се у име читалаца и у своје име захваљујем.

Душан А. Теофановић

Последњих неколико фотографија је од заборава сачувао у архиви новинар Зорана Станковића из Лазаревца. После 50 година се први пут публикују и у име нашег чланства свесрдно му захваљујемо на учињеној подршци и пажњи у подсећању на прве кораке рукомета у Аранђеловцу.

IN MEMORIAM

Јовица - Јоца Јовичић
(1937-2016)

Јовичић Јовица Јоца, трговац, рођен је 27.07.1937. године од оца Тихомира, родом из села Бање, и мајке Христине, родом из села Брезовца. Као најстарији од троје деце, завршава обућарски занат и рано почиње да ради да би помогао у издржавању породице.

Тадашње прилике дозвољавају да настави школовање, почиње да ради као трговац прво у "БОРОВУ" па затим у ТП "КОЛЕКТИВ" све до пензионисања. Као велики љубитељ спорта завршава тренерску школу и многе га генерације девојака памте као одбојкашког тренера женског клуба, а касније и као судију. Волео је природу, бавио се ловом. Волео је људе, дружење, музику и кафану.

Са супругом Анком добио је ћерку и сина, дочекао унуке и праунуке. Они који су га познавали, памтиће га као особу ведрог духа, увек спремног за шалу.